Regelbunden tillsyn i Härnösands gymnasium

Gymnasieskola

Inledning

Skolinspektionen har granskat verksamheten i Härnösands kommun under hösten 2009 och besökt Härnösands gymnasium den 21–23 oktober. I slutet av denna rapport framgår vilka som varit ansvariga för den regelbundna tillsynen.

Tillsynen riktas mot tre huvudområden: **Kunskaper**, **Normer och värden** samt **Ledning och kvalitetsarbete**. Bedömningarna av hur väl verksamheten uppfyller statens krav görs utifrån skollagen, läroplaner och övriga författningar för det offentliga skolväsendet. Information om den regelbundna tillsynen finns på Skolinspektionens webbplats (www.skolinspektionen.se/Tillsyn).

Inom de områden där Skolinspektionen bedömt att åtgärder behövs har kommunen och rektorn för skolan ansvar för att åtgärder vidtas. Åtgärderna ska redovisas till Skolinspektionen inom tre månader från dagen för Skolinspektionens beslut, dvs senast den 16 mars 2010.

Denna skriftliga rapport kompletteras med muntlig återrapportering av de ansvariga inspektörerna.

Underlag

Underlaget för Skolinspektionens bedömning är dels dokument från kommunen och Härnösands gymnasium, dels den information som samlats in under besöket. I Härnösands gymnasium intervjuades rektorer, biträdande rektorer, lärare, annan personal, och elever. Även annan information om kommunen och skolan från Skolverkets nationella uppföljningssystem, eller som finns publicerad på annat sätt, har använts.

Rektorn har tagit del av och givits möjlighet att lämna synpunkter på sakuppgifter i rapporten.

Beskrivning av skolan

Tabell 1: Antal elever på Härnösands gymnasium

Skolan/verksamheten	Antal elever
Gymnasieskola	921

Källa: Skolverket

Härnösands gymnasium är en enhet under kommunens barn- och utbildningsförvaltning, med dess politiska nämnd som ytterst ansvarig för verksamheten. Verksamheten bedrivs i flera olika lokaler, men till största delen i tre huvudbyggnader som ligger i nära anslutning till varandra i centrala Härnösand. Verksamheten är organiserad i två rektorsområden, ett för högskoleförberedande program och ett för yrkesförberedande program. Två rektorer är ansvariga för var sitt rektorsområde och har till sin hjälp tre biträdande rektorer. I övrigt består personalen av cirka 120 personer. Skolan erbjuder utbildning på tio nationella program, ett specialutformat program och på individuella

program inklusive introduktionskursen för nyanlända elever, IVIK. Härnösands gymnasium har också av Skolverket utsetts till försöksskola för den riksrekryterande spetskompetensutbildning i biomedicin som bedrivs inom det naturvetenskapliga programmet. Utöver detta anordnar skolan också riksrekryterande idrottsutbildning i curling samt även lärlingsutbildning.

De program som erbjuds är följande:

Nationella program	**Antal elever**
Barn- och fritidsprogrammet	60
Elprogrammet	43
Energiprogrammet	46
Estetiska programmet	79
Hotell- och restaurangprogrammet	76
Medieprogrammet	44
Naturvetenskapsprogrammet	88
Omvårdnadsprogrammet	32
Samhällsvetenskapsprogrammet	150
Teknikprogrammet	80
Individuella program inkl introduktionskurs för nyanlända elever, IVIK	95
Specialutformade program	
Sjöfartsprogrammet	78
NV, spetsutbildning i biomedicin	20
Lärlingsutbildning	**30**

Vid skolan bedrivs också verksamhet inom gymnasiesärskolan. Verksamheten granskas i särskild ordning och bedömningen redovisas i en egen rapport för kommunens samlade särskoleverksamhet.

Bedömningar

Motiveringsrutan under varje bedömningspunkt fylls endast i när Skolinspektionen bedömt att åtgärder behövs. I detta material används begreppet styrdokument som en samlande beteckning för relevanta författningar och allmänna råd.

1 Kunskaper

Den regelbundna tillsynen granskar inom detta område skolans kunskapsresultat och arbetet för att ge eleverna möjlighet att nå de nationella målen för lärandet uttryckta i läroplan och kursplaner. Vidare granskas vilka förutsättningar skolan ger för eleverna att nå målen.

1.1 Kunskapsresultat

Tabell 2: Resultatmått för elever som fått slutbetyg respektive läsår

	Härnösands gymnasium					Kommungrupp[1]	Riket	
							Fristående skolor	Kommunala skolor
	2004	2005	2006	2007	2008	2008	2008	2008
Barn- och fritidsprogrammet (BF)								
Genomsnittlig betygspoäng	..	10,6	11,3	12,8	10,4	12,6	14,4	12,7
Andel (%) elever med slutbetyg från gymnasieskolan inom fyra år	86	..	62	85	86	.	77	77
Andel (%) med grundläggande behörighet till universitets- och högskolestudier	..	..	..	81	..	83	93	84
Elprogrammet (EC)								
Genomsnittlig betygspoäng	10,9	..	..	..	9,1	12,3	12,0	12,2
Andel (%) elever med slutbetyg från gymnasieskolan inom fyra år	69	88	71	46	70	.	71	80
Andel (%) med grundläggande behörighet till universitets- och högskolestudier	..	..	..	..	..	92	78	89

[1] Uppgifter baserade på samtliga kommunala skolor i kommungruppen 20 000 – 29 999 invånare

	Härnösands gymnasium					Kommun-grupp[2]	Riket	
							Fristående skolor	Kommunala skolor
	2004	**2005**	**2006**	**2007**	**2008**	**2008**	**2008**	**2008**
Energiprogrammet (EP)								
Genomsnittlig betygspoäng	10,4	12,2	..	9,2	11,2	11,9	11,7	11,9
Andel (%) elever med slutbetyg från gymnasieskolan inom fyra år	..	65	100	56	82	.	73	82
Andel (%) med grundläggande behörighet till universitets- och högskolestudier	..	86	..	..	87	76	85	89
Estetiska programmet (ES)								
Genomsnittlig betygspoäng	16,0	15,2	14,7	13,3	15,9	14,6	15,1	14,9
Andel (%) elever med slutbetyg från gymnasieskolan inom fyra år	70	83	76	90	89	.	82	80
Andel (%) med grundläggande behörighet till universitets- och högskolestudier	91	81	79	82	93	91	91	91
Hotell- och restaurangprogrammet (HR)								
Genomsnittlig betygspoäng	10,3	11,0	11,4	11,3	10,8	12,7	12,9	11,7
Andel (%) elever med slutbetyg från gymnasieskolan inom fyra år	69	58	72	60	67	.	79	76
Andel (%) med grundläggande behörighet till universitets- och högskolestudier	64	65	79	68	68	87	88	84

[2] Uppgifter baserade på samtliga kommunala skolor i kommungruppen 20 000 – 29 999 invånare

	Härnösands gymnasium					Kommun-grupp	Riket	
							Fristående skolor	Kommunala skolor
	2004	2005	2006	2007	2008	2008	2008	2008
Medieprogrammet (MP)								
Genomsnittlig betygspoäng	14,0	14,6	13,8	13,5	14,8	13,2	13,2	13,5
Andel (%) elever med slutbetyg från gymnasieskolan inom fyra år	62	69	87	93	81	.	73	78
Andel (%) med grundläggande behörighet till universitets- och högskolestudier	100	92	100	92	100	88	84	87
Naturvetenskapsprogrammet (NV)								
Genomsnittlig betygspoäng	15,9	16,3	15,0	15,9	15,3	16,2	16,6	16,2
Andel (%) elever med slutbetyg från gymnasieskolan inom fyra år	81	78	88	96	84	.	87	91
Andel (%) med grundläggande behörighet till universitets- och högskolestudier	87	94	81	89	91	97	95	96
Omvårdnadsprogrammet (OP)								
Genomsnittlig betygspoäng	..	11,4	13,9	..	..	13,4	13,5	13,1
Andel (%) elever med slutbetyg från gymnasieskolan inom fyra år	.	.	.	.	46	.	74	74
Andel (%) med grundläggande behörighet till universitets- och högskolestudier	..	..	..	..	..	91	89	86

	Härnösands gymnasium					Kommun-grupp	Riket	
							Fristående skolor	Kommunala skolor
	2004	2005	2006	2007	2008	2008	2008	2008
Samhällsvetenskapsprogrammet (SP)								
Genomsnittlig betygspoäng	14,1	13,3	13,8	13,7	13,4	14,5	15,1	14,7
Andel (%) elever med slutbetyg från gymnasieskolan inom fyra år	96	86	89	85	72	.	82	85
Andel (%) med grundläggande behörighet till universitets- och högskolestudier	92	80	78	78	77	93	91	92
Teknikprogrammet (TE)								
Genomsnittlig betygspoäng	13,9	12,1	12,9	14,5	13,1	13,9	13,7	14,0
Andel (%) elever med slutbetyg från gymnasieskolan inom fyra år	93	100	82	96	86	.	65	85
Andel (%) med grundläggande behörighet till universitets- och högskolestudier	89	65	96	96	75	90	89	90
Specialutformade program								
Genomsnittlig betygspoäng	..	..	..	..	..	14,4	13,4	14,4
Andel (%) elever med slutbetyg från gymnasieskolan inom fyra år	.	.	.	.	.	.	.	85
Andel (%) med grundläggande behörighet till universitets- och högskolestudier	..	..	..	..	..	91	85	91

Totalt								
Genomsnittlig betygspoäng	13,7	13,3	13,5	13,3	13,2	13,7	14,2	14,0
Andel (%) elever med slutbetyg från gymnasieskolan inom fyra år	77	75	77	75	69	.	80	76
Andel (%) med grundläggande behörighet till universitets- och högskolestudier	84	78	82	81	80	89	88	89

Källa: Skolverket

. = Uppgift saknas
.. = Uppgift kan ej visas, då resultatuppgiften baseras på färre än 10 individer

Kommentar och bedömning:

Den officiella statistiken visar att Härnösands gymnasium uppnår resultat som för de flesta program ligger under både rikets och kommungruppens genomsnitt. Undantagen är medieprogrammet och det estetiska programmet, vilka båda uppvisar resultat som ligger över riksgenomsnittet.

De olika programmen uppvisar stora skillnader i resultat. År 2008 varierar exempelvis den genomsnittliga betygspoängen från 9,1 på elprogrammet till 15,9 på det estetiska programmet. Samma år fick 81 procent av eleverna på medieprogrammet slutbetyg och av dessa var alla behöriga för högskolestudier. På hotell- och restaurangprogrammet fick 67 procent av eleverna slutbetyg och endast 68 procent av dem var behöriga för högskolestudier. Andelarna är betydligt lägre än motsvarande andelar för både kommungruppen och riket avseende samma program, 87 respektive 83 procent. Ungefär var fjärde elev på samhällsprogrammet lämnar skolan utan slutbetyg. Av dem som fått slutbetyg har endast 77 procent uppnått behörighet att söka vidare till högskolan, vilket är betydligt lägre än både rikets och kommungruppens snitt för samhällsprogrammet.

Det kan vidare konstateras att resultaten visar en nedåtgående trend under den senaste femårsperioden. Från 2004 till 2008 har exempelvis för samhällsprogrammet andelen elever med slutbetyg inom fyra år sjunkit avsevärt liksom även andelen behöriga för högskolestudier. Både medieprogrammet och det estetiska programmet uppvisar dock resultat som under samma femårsperiod legat relativt stabilt och högt i jämförelse med riksgenomsnittet – vissa av dessa år har en hög andel elever på dessa program fått slutbetyg inom fyra år och samtliga har också varit behöriga för högskolestudier.

Statistiken för år 2008 visar också att i stort sett samtliga elever på exempelvis det naturvetenskapliga programmet och på medieprogrammet har uppnått minst betyget Godkänt i alla kärnämneskurserna, medan endast cirka hälften av eleverna på energiprogrammet når minst betyget Godkänt i Religion A och Samhällskunskap A. På hotell- och restaurangprogrammet har varannan elev inte nått målen i kärnämneskursen i Svenska B och var fjärde elev gör det inte heller i Idrott och hälsa A eller Naturkunskap A.

Generellt gäller vidare för skolan att kvinnor i allmänhet når högre genomsnittliga betygspoäng än män, att kvinnor i högre grad fullföljer sin utbildning inom fyra år och att fler kvinnor än män är behöriga för högskolestudier.

I skolans kvalitetsredovisning för 2008 redovisas en sammanställning av resultaten på skolnivå, men inte varken på program- eller kursnivå. Ingen analys görs heller av kunskapsresultaten utöver att där konstateras att resultaten har sjunkit under de senaste åren.

Skolinspektionens bedömning är att Härnösands gymnasium behöver vidta åtgärder så att alla elever ges förutsättningar att nå målen för utbildningen. Skolan behöver närmare analysera sina resultat och använda sig av den tillgängliga statistiken på ett strukturerat sätt som en av utgångspunkterna i sitt systematiska kvalitetsarbete. Detta för att kunna identifiera faktorer som behöver åtgärdas i syfte att förbättra måluppfyllelsen.

1.2 Uppföljning och kommunikation av kunskapsresultat

Bedömningspunkter

1.2.1 Lärarna följer fortlöpande upp elevernas kunskapsutveckling och resultat i alla kurser i förhållande till styrdokumentens krav.

Styrdokumentens mål och krav uppfylls huvudsakligen	Åtgärder behövs
X	

1.2.2 Varje elev ges minst en gång per termin ett utvecklingssamtal där man med den individuella studieplanen som grund ger en samlad information om elevens kunskapsutveckling och studiesituation.

Styrdokumentens mål och krav uppfylls huvudsakligen	Åtgärder behövs
	X

Motivering

Enligt 7 kap. 19 § gymnasieförordningen ska rektorn se till att eleven minst en gång per termin ges en samlad information om sin kunskapsutveckling och studiesituation i ett utvecklingssamtal. Samtalet ska genomföras med den individuella studieplanen som grund. I fråga om elever som inte fyllt 18 år ska även vårdnadshavarna få sådan information.

Enligt 1 kap. 12 § gymnasieförordningen ska det för varje elev upprättas en individuell studieplan. Den ska innehålla uppgifter om elevens studieväg och om de val av kurser eleven gjort. Av studieplanen ska det framgå om eleven följer ett fullständigt, utökat eller reducerat program. Om eleven följer ett utökat program ska det framgå vilka kurser som ingår i elevens fullständiga program och vilka kurser som ligger utanför det fullständiga programmet.

Vid elevintervjuerna framkommer att några elever inte på ett tydligt sätt erbjudits utvecklingssamtal eller att utvecklingssamtal inte med säkerhet genomförts för alla elever varje termin. Vidare framkommer att det för flera kurser tar lång tid innan kursbetygen skrivs in i elevernas studieplaner. Några av de kurser som avslutades vårterminen 2009 hade vid tillsynsbesöket ännu inte förts in i elevernas studieplaner. Likaså framkommer i intervjuerna att fel kurser ibland har registrerats i studieplanen. För elever och personal är det otydligt vem som ansvarar för att studieplanerna hålls uppdaterade. I intervjuerna framkommer att de individuella studieplanerna många gånger inte utgör grund för utvecklingssamtalet och att studieplanerna inte heller alltid är det levande dokument för eleverna som det är avsett att vara.

I några av de studieplaner som Skolinspektionen tagit del av förekommer benämningar som inte används inom gymnasieskolan. Exempelvis finns inom Teknikprogrammet kurser under rubriken ”Skolans val” och inom Naturvetenskaps- och Samhällsvetenskapsprogrammen finns kurser under rubriken ”Språkval”. Dessa båda benämningar används i grundskolan men förekommer inte, och ska därmed inte heller användas, inom gymnasieskolan.

Skolinspektionens bedömning är att skolan måste försäkra sig om att alla elever har ett utvecklingssamtal varje termin med den individuella studieplanen som grund och att även föräldrar till omyndiga elever får den informationen. Skolan måste också försäkra sig om att den individuella studieplanen utformas så att det ger eleverna en tydlig bild av hur deras utbildning är planerad.

1.3 Bedömning och betygssättning

Bedömningspunkter

1.3.1 Lärarna använder resultaten från de nationella kursproven för att bedöma elevers kunskapsutveckling och som stöd för betygssättning.

Styrdokumentens mål och krav uppfylls huvudsakligen	Åtgärder behövs
X	

1.3.2 Lärarna utgår vid bedömning och betygssättning från de nationella målen i kursplanerna och från betygskriterierna.

Styrdokumentens mål och krav uppfylls huvudsakligen	Åtgärder behövs
	X

Motivering
Enligt läroplanen för de frivilliga skolformerna, Lpf 94, avsnitt 2.5 Bedömning och betygssättning, ska betyget uttrycka i vad mån den enskilde eleven har uppnått de kunskapsmål som uttrycks i kursplanen för respektive kurs och som definieras i betygskriterier. Skolverkets allmänna råd om bedömning och betygssättning säger också att de lokala tolkningarna av betygskriterierna bör jämföras med tolkningar som görs av andra lärare och analyseras utifrån bland annat resultaten på nationella prov. Här betonas också vikten av att det förs diskussioner om de lokala tolkningarna av kursplaner och betygskriterier mellan lärare i olika program, årskurser och skolor, både för att inspirera och lära av varandra och för att skapa likvärdiga förutsättningar för undervisningen och bedömningen av elever i skolan och i olika skolor. För att kunna uppnå en så likvärdig och rättvis bedömning som möjligt är det av största vikt att mål och betygskriterier blir föremål för ständig diskussion mellan betygssättande lärare på skolan såväl som med lärare på andra skolor. På Härnösands gymnasium diskuteras bedömningsfrågor och betygsättning utifrån behov vid särskilt svårbedömda fall. Likaså sker inom några program viss sambedömning av elevers resultat utifrån kursplanemål och betygskriterier. Den samlade bilden är dock att det inte sker någon organiserad samverkan kring dessa frågor, varken på skolan eller med andra skolor. Det är Skolinspektionens bedömning att skolan i större utsträckning behöver skapa forum för diskussion om tolkningen av kursplanemål och betygskriterier med syftet att lärarnas bedömning och betygssättning ska bli så likvärdig och rättvis som möjligt.

1.3.3 Betyg sätts och utfärdas och betygskatalog förs enligt författningarnas krav.

Styrdokumentens mål och krav uppfylls huvudsakligen	Åtgärder behövs
X	

Motivering
Enligt 7 kap. 1 § gymnasieförordningen ska betyg sättas efter avslutad kurs. Betyget ska föras in i betygskatalogen kontinuerligt och i anslutning till att kurser avslutats eller att prövning gjorts. Enligt 7 kap. 14 § har elever i gymnasieskolan rätt att gå igenom prövning i alla kurser och det projektarbete som ingår i elevens individuella studieplan, om eleven inte tidigare har fått betyg på kursen eller på projektarbetet eller om eleven har fått betyget Icke godkänt. Den enda möjligheten att sätta betyg på en del av en kurs är när eleven läst kursen i etapper. Enligt 5 kap. 20 § får en elev som har påtagliga studiesvårigheter i kärnämnena svenska, svenska som andraspråk, engelska eller matematik rätt att läsa kurserna i dessa ämnen i etapper. Etappernas omfattning beslutas av rektor och bestäms särskilt för varje elev. I intervjuer med elever och personal vid Härnösands gymnasium framkommer

att kurser ibland förlängs för vissa elever som inte har uppnått målen för kursen. Ibland görs också kompletterande prövningar, dvs prövningar på delar av kurser och inte på hela kurser. I intervjuerna framkommer också att det ibland dröjer innan elevernas betyg förs in i betygskatalogen och att det ibland till och med förs in felaktiga betyg.

Hur en prövning ska gå till i praktiken finns inte reglerat. Skolan kan således vara flexibel i sitt tillvägagångssätt. Bedömningen ska dock alltid utgå ifrån kursplanens mål och betygskriterierna. Av detta följer att prövningen i utgångsläget måste avse hela kursen och att alla betygssteg är aktuella. Bestämmelserna om bedömning och betyg i läroplanen för de frivilliga skolformerna gäller också vid prövning, exempelvis att läraren vid betygssättningen ska utnyttja all tillgänglig information om elevens kunskaper i förhållande till kraven i kursplanen och göra en allsidig bedömning av dessa kunskaper. Av detta följer att läraren i sin prövning ska nyttja den information som finns om elevens kunskaper.

Skolinspektionen vill i sammanhanget påminna skolan om det myndighetsutövande som betygssättningen innebär och bedömer att skolan måste försäkra sig om att betyg sätts i anslutning till avslutad kurs samt att betygskatalogen förs på ett rättssäkert sätt. Skolinspektionen bedömer vidare att skolan måste försäkra sig om att prövningar genomförs på ett sätt som inte strider mot författningarnas krav.

1.4 Genomförande av utbildningen

Bedömningspunkter

1.4.1 Läroplanens strävansmål, programmålen och kursplanernas mål anger inriktningen för skolans utbildning.

Styrdokumentens mål och krav uppfylls huvudsakligen	Åtgärder behövs
X	

1.4.2 Eleverna har inflytande över hur deras utbildning utformas och ges möjlighet att kunna påverka, vara delaktiga och ta ansvar.

Styrdokumentens mål och krav uppfylls huvudsakligen	Åtgärder behövs
	X

Motivering
Enligt läroplanen för de frivilliga skolformerna Lpf 94, avsnitt 2.3 Elevernas ansvar och inflytande, ska de demokratiska principerna att kunna påverka, vara delaktig och ta ansvar omfatta alla elever. Elevernas ansvar för att planera och genomföra sina studier samt deras inflytande på såväl innehåll som arbetsformer ska vara viktiga principer i utbildningen. Enligt skollagen åligger det alla som arbetar i skolan att verka för demokratiska arbetsformer. Vid varje gymna-

sieskola ska det finnas en skolkonferens och för varje klass eller motsvarande ska det finnas ett klassråd. Den närmare utformningen av elevinflytande genom klassråd ska dessutom anges i skolans arbetsplan.

Vid Härnösands gymnasium finns klassrådstid angiven på elevernas scheman, men i intervjuer menar både elever och personal att tiden inte alltid används. När den används handlar det mestadels om information från lärare till elever och i liten utsträckning för att dryfta frågor som rör elevernas utbildning eller frågor av skolgemensam art. Elevråd finns inte vid skolan. Däremot finns det som kallas för programråd för respektive program. De består av ett par elever från varje program och fungerar som kontaktkanal mellan elever respektive programs ansvariga rektor. Programråden och rektorn träffas någon gång per termin för att programråden ska kunna föra fram synpunkter till skolledningen och för att den ansvarige rektorn ska hålla sig informerad om situationen för eleverna på de olika programmen. Det innebär följaktligen att det inte finns ett forum där elever från olika program tillsammans kan dryfta skolgemensamma frågor.

Enligt skolledningen har det tidigare vid skolan funnits en elevkår, dock inte under de senaste åren. Orsakerna är, enligt skolledning och personal, ett alltmer sinande intresse från elevernas sida att engagera sig. Skolledningen har dock ambitioner att få igång skolkonferensen som ett forum för elever och personal att avhandla frågor av gemensamt intresse. Vid tillsynstillfället finns dock inte utarbetade rutiner för att hålla skolkonferens i enlighet med gymnasieförordningens krav.

Det framgår också att eleverna inte har varit delaktiga i framtagandet av skolans plan mot kränkande behandling, vilket är ett krav enligt författningarna. Inte heller har eleverna varit med i utarbetandet av skolans kvalitetsredovisning.

Av intervjuerna framgår det vidare att variationen är stor mellan lärare, ämnen, program och kurser i vilken utsträckning eleven ges möjlighet till inflytande över arbetsformer och innehåll. Det förefaller som om eleverna på flera av programmen får information om kursernas innehåll och betygskriterier och att de även har möjlighet att påverka innehållet, medan det på andra program är vanligare att lärare själva styr planering av innehåll och utformning utan att involvera eleverna i det arbetet. En viktig förutsättning för att eleverna ska kunna utöva inflytande över undervisningen är att de har kännedom om kursplanernas mål och betygskriterier.

Skolinspektionens bedömning är att Härnösands gymnasium måste försäkra sig om att alla elever ges möjlighet till inflytande över såväl arbetsformer som innehåll i undervisningen. Skolan måste också se till att klassrådet fylls med avsett innehåll samt att det genomförs regelbundet i samtliga klasser. Skolan måste också se till att skolkonferens hålls i enlighet med författningarnas krav samt att eleverna deltar i framtagandet av skolans plan mot kränkande behandling såväl som i utarbetandet av skolans kvalitetsredovisning.

1.4.3 Skolan strävar mot att varje elev utvecklar en insikt om sitt eget sätt att lära och en förmåga att utvärdera sitt eget lärande.

Styrdokumentens mål och krav uppfylls huvudsakligen	Åtgärder behövs
X	

1.4.4 De som arbetar i skolan samverkar inom och mellan verksamheterna och med det omgivande samhället för att göra skolan till en god miljö för elevernas utveckling och lärande.

Styrdokumentens mål och krav uppfylls huvudsakligen	Åtgärder behövs
	X

Motivering

Enligt Läroplanen för de frivilliga skolformerna, Lpf 94, avsnitt 2.1 Kunskaper ska alla som arbetar i skolan samverka för att göra skolan till en god miljö för lärande. Läraren ska vidare samverka med andra lärare i arbetet att nå utbildningsmålen. Enligt läroplanens avsnitt 2.6 Rektors ansvar, sägs också att rektorn har ett särskilt ansvar för att skolans arbete med kunskapsområden, där flera ämnen skall bidra, samordnas så att de utgör en helhet för eleverna.

Verksamheten vid Härnösands gymnasium är organiserad så att två rektorer har ansvar för ett antal program vardera; den ena för det som skolan kallar högskoleförberedande program och den andra för den del som består av yrkesförberedande program. Även om det förekommer att lärare har delar av sina tjänster i båda rektorsområdena är det skolledningens ambition och det allra vanligaste förhållandet att lärare har sin tjänst endast i det ena. I intervjuer framförs farhågor att skolan alltmer håller på att utvecklas till att bli två skolor i skolan. Även elever framhåller i intervjuer att det förekommer mycket lite av samverkan mellan programmen, i synnerhet mellan program inom de olika rektorsområdena. Enligt dem leder det till en känsla av främlingskap mellan elever på skolan och en upplevelse av statusskillnad mellan programmen.

När det gäller samverkan med det omgivande samhället menar både personal och skolledning att det fungerar bra. I försöket med lärlingsutbildning framhåller lärarna att skolan och de mottagande företagen tillsammans har utarbetat mycket bra former för samverkan. Även när det gäller praktikplatser för den arbetsplatsförlagda utbildningen, APU, fungerar samverkan på ett bra sätt. Vid skolan finns yrkesråd för olika program i syfte att arbeta för en god samverkan med arbetslivet. Enligt intervjuade lärare finns också goda möjligheter till samverkan med andra institutioner i det omgivande samhället som exempelvis Länsmuseet, Mitthögskolan och Teknikus.

Personalen på skolan är indelad i olika arbetslag uppbyggda kring ett eller flera program. Kärnämneslärare är ofta knutna till ett arbetslag men kan ändå undervisa i grupper som hör till andra program. I intervjuer framkommer att viss samverkan sker mellan lärare samt att kärnämneskurser i viss mån färgas av programmets karaktär. Detta gäller dock inte alla program. Både i intervjuer

med lärare och med skolledning framkommer att man ser ett behov av att i högre grad samverka med varandra och integrera kurser i kunskapsområden för att skapa en helhet i elevernas utbildning.

I intervjuerna framkommer vidare att överlämningarna mellan grundskolan och gymnasieskolan har försämrats under de senaste fyra åren. På så vis får inte gymnasieskolan tillräcklig förhandsinformation om de elever som kommer till skolan för att kunna planera för mottagandet och se till att organisationen tar hänsyn till elevers eventuella behov av stöd. Det är även lärarnas uppfattning att samverkan med universitet och högskola kan förbättras i syfte att skapa en allt bättre utbildning för eleverna.

Skolinspektionens bedömning är att skolan i större utsträckning behöver verka för samverkan mellan skolans olika delar i syfte att skapa en god miljö för lärande. Skolan behöver också arbeta för en högre grad av samverkan mellan lärare i akt och mening att åstadkomma en helhet i elevernas utbildning samt försäkra sig om att övergången från grundskola till gymnasieskola blir så smidig som möjligt för eleverna.

1.5 Anpassning av verksamheten till elevernas behov

Bedömningspunkter

1.5.1 Skolans undervisning anpassas till den enskilde elevens behov, förutsättningar, erfarenheter och tänkande.

Styrdokumentens mål och krav uppfylls huvudsakligen	Åtgärder behövs
	X

Motivering

Enligt läroplanen för de frivilliga skolformerna, Lpf 94, avsnitt 2.1 Kunskaper, ska läraren utgå från den enskilde elevens behov, förutsättningar, erfarenheter och tänkande. Läraren ska också organisera arbetet så att eleven utvecklas efter sina egna förutsättningar och samtidigt stimuleras att använda och utveckla hela sin förmåga.

Dokumentation och intervjuer ger bilden av att Härnösands gymnasium strävar efter att anpassa undervisningen till varje elevs behov. I intervjuer med elever framkommer dock att det varierar mellan lärare, program och kurser i vilken utsträckning man lyckas. Elever menar i intervjuer att individanpassningen ofta får formen av självstudier och att lärarens roll blir mera handledande. I många fall uppskattar eleverna det, men i andra fall framförs också saknaden efter en lärare som mer aktivt leder genomgångar och diskussioner. Den osäkerhet som har rått vid skolan under en sjuårsperiod avseende ledningsorganisationen har enligt intervjuad personal också bidragit till att lärare har saknat en tydlig pedagogisk ledning. Rektorer har kommit och gått och ofta bytt ansvarsområden eftersom organisationen inte har funnit fungerande former. Kontinuiteten i det pedagogiska ledarskapet har gått förlorad och lärare har inom sina respektive

program och ämnen skött sin egen del av uppdraget. De pedagogiska diskussionerna om hur undervisningen bäst kan anpassas efter elevernas skilda behov och förutsättningar har fått stå i bakgrunden.

Med tanke på att Härnösands gymnasium under ett antal år har uppnått allt lägre resultat, är det Skolinspektionens bedömning att skolan behöver diskutera hur undervisningens organisation och genomförande påverkar resultaten. Då handlar det inte bara om vad som händer i klassrummet utan även om vilka förutsättningar både skolledning och lärare har för att kunna organisera och bedriva en undervisning av god kvalitet. Det är viktigt att de diskussionerna inte bara handlar om elevers behov av stöd utan också behandlar frågan om hur undervisningen kan anpassas för att även tillgodose elevers behov av utmaningar.

1.5.2 Särskilt stöd ges till elever som har svårigheter i skolarbetet.

Styrdokumentens mål och krav uppfylls huvudsakligen	Åtgärder behövs
	X

Motivering

Enligt läroplanen ska alla som arbetar i skolan hjälpa elever som har behov av särskilt stöd. Läraren ska stimulera, handleda och stödja eleven och ge särskilt stöd till elever med svårigheter. Särskild uppmärksamhet måste ägnas åt de elever som av olika anledningar har svårigheter att nå målen för utbildningen. Elever med annat modersmål än svenska ska också få studiehandledning på sitt modersmål om eleven behöver det.

På Härnösands gymnasium har klasshandledarna ett särskilt ansvar för elever som med svårigheter i skolarbetet. Klasshandledaren utarbetar ett åtgärdsprogram som förs vidare till det lokala elevhälsoteamet, LEHT. Teamet, där biträdande rektor ingår, fastställer åtgärdsprogrammet eller initierar vid behov olika utredningar. På skolan erbjuds olika former av stödåtgärder för elever som har svårigheter i skolarbetet. Exempel på stödformer är handledning från specialpedagog till lärare, specialpedagogen ger eleven undervisning, reducering eller specialutformning av program, undervisningen fortsätter i förlängda kurser eller eleven får förlängda studier till ett fjärde år. När inte eleven godkänt inom ordinarie kurstid, och beslut om förlängd kurstid saknas, sätts betyget IG. Eleverna erbjuds då möjligheten att pröva. Tillsynen visade att prövning ibland sker endast på något moment i kursen varefter betyg sätts.

Skolinspektionen vill särskilt påpeka att elever har rätt till stöd inom ordinarie kurstid och att förlängning av kurstider endast undantagsvis bör vara en stödåtgärd och då beskriven i ett åtgärdsprogram. Avseende den prövning på något moment i en kurs som ibland tillämpas vid skolan konstaterar Skolinspektionen att detta endast är tillåtet vid etappläsning av kurser (5 kap. 20 § gymnasieförordningen). Prövning ska i övrigt ske på hela kurser (7 kap. 14 §).

På Härnösands gymnasium finns många elever som har rätt till studiehandledning på modersmål. Samtliga intervjuer visade att detta är ett eftersatt område på skolan. Detta medför att många elever inte får den studiehandledning de har rätt till, vilket i sin tur gör att elever inte ges tillräcklig möjlighet att inhämta nya kunskaper eller visa vilka kunskaper man har.

Klasshandledarna har ansvar för elevernas studiesituation. Ett tecken på att en elev har svårigheter kan vara att elevens frånvaro ökar. Enligt rektorn finns fastlagda rutiner för vad klasshandledaren ska göra vid frånvaro. Vårdnadshavaren kontaktas och överstiger frånvaron 10 timmar får eleven en skriftlig varning. Vid behov kan det lokala elevhälsoteamet kontaktas och om frånvaron fortsätter rapporteras den vidare till Centrala studiestödsnämnden, CSN. Skolan saknar dock i nuläget ett fungerande system för frånvarorapportering. Rektorerna förlitar sig på att klasshandledarna har uppgifter om elevers frånvaro men kan inte själva få en samlad bild av frånvarosituationen för elever, grupper eller program. Det finns en förhoppning om att skolan med hjälp av ett nytt databaserat rapporteringssystem, Dexter, ska kunna få en tydligare bild av frånvaron. Detta system används dock inte för närvarande.

Skolinspektionen bedömer att Härnösands gymnasium måste säkerställa att alla elever i behov av stöd erbjuds stöd inom ordinarie kurstid samt att prövning endast genomförs i enlighet med 7 kap 14 § gymnasieförordningen. Skolan måste också se till att elever som har rätt till studiehandledning på sitt modersmål erbjuds detta. Skolinspektionen bedömer vidare att skolan behöver förbättra rutinerna vid frånvarorapportering så att rektorerna får information om frånvarosituationen på såväl elev-, grupp- som på programnivå.

1.5.3 Vid behov av särskilda stödåtgärder utarbetas alltid åtgärdsprogram som uppfyller författningarnas krav.

Styrdokumentens mål och krav uppfylls huvudsakligen	Åtgärder behövs
	X

Motivering

Om det genom uppgifter från skolans personal, en elev, elevens vårdnadshavare eller på annat sätt framkommer att en elev kan ha behov av särskilda stödåtgärder, skall rektor se till att behovet utreds. Om utredningen visar att eleven behöver särskilt stöd, skall rektorn se till att ett åtgärdsprogram utarbetas och elever eller vårdnadshavare erbjuds möjlighet att delta i utarbetandet. Av åtgärdsprogrammen framgår vilka behov eleven har, hur de skall tillgodoses samt hur åtgärderna skall följas upp och utvärderas (8 kap. 1 a § gymnasieförordningen).

De åtgärdsprogram som Skolinspektionen tagit del av har en tydlig struktur och är överskådliga. De delar som ska finnas med enligt gymnasieförordningen representeras av olika kolumner på ett liggande A4-ark. Innehållsligt är programmen av skiftande kvalitet men de flesta har ett relevant innehåll under respektive rubrik. Det förekommer dock att målen i programmen mera har karaktären

av insatser, vilket försvårar uppföljning av huruvida de insatser som gjorts lett till att eleven har nått målen för åtgärderna. Likaså läggs ibland ansvaret för de beskrivna insatserna på eleven. Skolinspektionen vill därför framhålla att det framförallt är skolans stödåtgärder för att tillgodose elevens behov som ska beskrivas i åtgärdsprogrammen.

Tillsynen visar att arbetet med att upprätta åtgärdsprogram sker på olika nivåer inom skolan. Vidare framkommer att rutinerna inte är enhetliga. Åtgärdsprogram eller förslag på åtgärdsprogram utarbetas av klasshandledaren tillsammans med elev och förälder. Förslag på åtgärdsprogram lämnas ibland vidare till nästa nivå, det lokala elevhälsoteamet. Åtgärdsprogrammet fastställs sedan av det lokala elevhälsoteamet. Biträdande rektor för elevens program finns med vid det lokala elevhälsoteamets träffar. Ytterligare en nivå, elevvårdskonferensen, blir ibland involverad i arbetet med åtgärdsprogram. Tillsynen visade att det endast är i elevvårdskonferensen som rektorn finns med som deltagare med möjlighet att initiera utredningar om elevens behov av stöd.

Av gymnasieförordningen framgår att rektorn har två preciserade ansvarsområden i arbetet med åtgärdsprogram om det befaras att en elev kan vara i behov av särskilda stödåtgärder. Rektorn ska i ett första steg se till att elevens behov utreds och i ett andra steg, om utredningen visar att eleven behöver särskilt stöd, se till att ett åtgärdsprogram utarbetas.

Skolinspektionen bedömer att rutinerna vid utarbetande av åtgärdsprogram behöver förändras så att rektorn alltid håller sig informerad om att en elev kan vara i behov av särskilda stödåtgärder. Därmed kan rektorn se till att behoven utreds och om utredningen visar att eleven behöver särskilt stöd, se till att ett åtgärdsprogram utarbetas och att elever och vårdnadshavare erbjuds möjlighet att delta i utarbetandet. Skolan behöver också bli tydligare i beskrivningen av mål och insatser i åtgärdsprogrammen.

1.5.4 Skolans individuella program förbereder först och främst eleven för studier på ett nationellt eller specialutformat program och följer en fastställd plan.

Styrdokumentens mål och krav uppfylls huvudsakligen	Åtgärder behövs
X	

2 Normer och värden

Den regelbundna tillsynen granskar inom detta område skolans arbete för att påverka och stimulera eleverna att omfatta vårt samhälles gemensamma värderingar och låta dem komma till uttryck i vardaglig handling samt skolans arbete för att ge eleverna en trygg miljö..

2.1 Normer och värden i studiemiljö och samvaro

Bedömningspunkter

2.1.1 Skolan utgör en trygg miljö som är inriktad på lärande.

Styrdokumentens mål och krav uppfylls huvudsakligen	Åtgärder behövs
X	

2.1.2 Skolan och lärarna bedriver ett aktivt värdegrundsarbete.

Styrdokumentens mål och krav uppfylls huvudsakligen	Åtgärder behövs
	X

Motivering

I skollagen 1 kap. 2 § ska verksamheten i skolan utformas i överensstämmelse med grundläggande demokratiska värderingar. Var och en som verkar inom skolan ska främja aktning för varje människas egenvärde och respekt för vår gemensamma miljö. Särskilt ska den som verkar inom skolan främja jämställdhet mellan könen samt aktivt motverka alla former av kränkande behandling. I 5 § lagen om förbud mot diskriminering och annan kränkande behandling av barn och elever ska huvudmannen för verksamheten se till att det bedrivs ett målinriktat arbete för att främja de ändamålen. Läroplanen för de frivilliga skolformerna, Lpf 94 säger att skolan aktivt och medvetet ska påverka och stimulera eleverna att omfatta vårt samhälles gemensamma värderingar och låta dessa komma till uttryck i praktisk vardaglig handling.

Trots att Härnösands gymnasium är en skola med över 900 elever ger skolan ett lugnt och nästan familjärt intryck med en god lärandemiljö. Huvuddelen av tiden undervisas de studieförberedande och de yrkesförberedande programmen skilda från varandra i olika byggnader. Lokalerna är överlag trivsamma och stämningen mellan elever och mellan elever och lärare upplevs som god. Intervjuerna visade dock att det finns problem i form av att åsikterna om de yrkesrespektive de högskoleförberedande programmen, mellan programmen, ibland är nedvärderande. Denna känsla finns i flera av de intervjugrupper Skolinspektionen samtalat med och gäller inte enbart mellan elever. Detta är, enligt Skolinspektionen, en viktig fråga för skolans långsiktiga värdegrundsarbete.

På Härnösands gymnasium finns två lokala elevhälsoteam, LEHT. Teamen består av skolsköterska, kurator, studie- och yrkesvägledare samt specialpedagog. Biträdande rektor deltar oftast i teamets träffar. Det ena teamet arbetar med de yrkesförberedande- och det andra mot de högskoleförberedande programmen. Intervjuerna visar att teamen arbetar direkt med elever och agerar på förekommen anledning om situationer uppstår i grupperna. Något mer planerat förebyggande arbete mot kränkningar eller övrigt värdegrundsarbete bedrivs inte av teamen eller av andra på skolan. Ansvaret för det detta ligger i första hand på klasshandledarna, som har klassrådstimmen till förfogande. Tillsynen visar dock

att det varierar mellan klasserna i vilken utsträckning klassrådstimmen används för arbetet med normer och värden. I sammanhanget ska dock nämnas att elever på introduktionskursen för nyanlända elever, IVIK, för några år sedan tog initiativ till en kulturdag, som sedermera har blivit tradition och anordnas av elever och lärare tillsammans under namnet ”Vårkalaset”. Dagen är årligen återkommande och fungerar som mötesplats för elever och personal från skolans alla program. Evenemanget hålls numera också öppet för allmänheten.

Skolinspektionens bedömning är att skolan i högre utsträckning behöver arbeta för att förhindra att det på skolan utvecklas en känsla av främlingskap och statusskillnad mellan programmen. I det arbetet är det viktigt att skolan förstärker sitt förebyggande arbete med normer och värden.

2.1.3 Skolan har upprättat en plan mot kränkande behandling i enlighet med författningarna.

Styrdokumentens mål och krav uppfylls huvudsakligen	Åtgärder behövs
	X

Motivering

Från och med den 1 januari 2009 regleras kraven på årliga planer mot kränkande behandling och diskriminering i 14a kapitlet i skollagen samt i diskrimineringslagen. Detta innebär att skolan måste beakta bestämmelserna i två regelverk för att garantera samma materiella skydd mot diskriminering, trakasserier och kränkande behandling. De åtgärder som skolan vidtar måste således utgå från denna reglering. Det finns inget som hindrar att skolan för samman de planer som ska upprättas till ett dokument.

Enligt 14 a kap i skollagen ska skolhuvudmannen se till att det för varje verksamhet upprättas en plan mot kränkande behandling. Planen ska beskriva vad personalen ska göra om det händer något akut, men också beskriva det förebyggande arbetet och hur arbetet ska följas upp. Planen ska också beskriva vem som ska göra vad. Dessutom ska eleverna vara med i arbetet med att utarbeta, följa upp och utvärdera den.

Skollagen har skärpts på så sätt att det anges att en plan mot kränkande behandling ska *upprättas* årligen. Det är inte tillräckligt att bara följa upp och se över planen. Planen ska innehålla en redogörelse för vilka åtgärder som skolan avser att påbörja eller genomföra under året. En sådan redogörelse förutsätter att man på skolan eller i verksamheten först gör en kartläggning av den egna verksamheten som man kan utgå från.

Härnösands gymnasium har ett dokument benämnt Likabehandlingsplan, som är daterad läsåret 2008/09. Den motsvarar författningarnas krav i flera hänseenden, dock inte i alla. Skrivningarna i planen visar inte tydligt att de bygger på en kartläggning av den aktuella situationen på Härnösands gymnasium. I planen redogörs inte konkret för vilka insatser som ska genomföras under året och vem

som är ansvarig för dem. Den innehåller inte heller en beskrivning av tydliga rutiner för akuta och uppföljande åtgärder avseende inträffade kränkningar och hur dessa ska dokumenteras. Perspektivet vuxen kränker elev finns inte med och inte heller en beskrivning av hur eleverna har varit delaktiga i framtagandet. Intervjuer med elever visar också att planen inte är förankrad hos dem.

Skolinspektionens bedömning är att skolan och kommunen måste se till att skolans plan mot kränkande behandling fullt ut motsvarar de krav lagen ställer och i sammanhanget särskilt beaktar vikten av att en tydlig kartläggning av situationen på skolan ligger till grund för skrivningarna i planen.

3 Ledning och kvalitetsarbete

Den regelbundna tillsynen granskar inom detta område rektors ansvarstagande för skolans målinriktning samt hur skolans kvalitetsarbete fungerar för att säkra och förbättra kvaliteten i utbildningen. Tillsynen behandlar också tillgång till utbildning samt resurser i form av personal liksom hur rektorn följer bestämmelserna för skolan.

3.1 Tillgång till likvärdig utbildning

Bedömningspunkter

3.1.1 Varje elev erbjuds det garanterade antalet undervisningstimmar och den erbjudna undervisningstiden kan redovisas.

Styrdokumentens mål och krav uppfylls huvudsakligen	Åtgärder behövs
	X

Motivering

Enligt 5 kap 4 d § skollagen ska varje elev erbjudas det garanterade antalet undervisningstimmar. För det estetiska programmet, naturvetenskapsprogrammet och samhällsvetenskapsprogrammet innebär det 2 180 undervisningstimmar om 60 minuter. Elever på de övriga programmen har rätt till en undervisningstid på 2 430 timmar om 60 minuter. Med undervisningstid avses, enligt 1 kap. 2 § gymnasieförordningen, arbete som planerats av lärare och elev tillsammans och som elever genomför under en lärares ledning.

På Härnösands gymnasium erbjuds elever det som skolan kallar för flexibelt språk. Det innebär, enligt skolans informationsblad, att språkundervisning kan vara både traditionell och bedrivas på distans. Enligt rektorn, bedrivs distansstudierna i språk framför allt på program där språk inte ingår i programmets karaktär och därför väljs inom det individuella valet eller genom ett utökat program. I skolans informationsblad om utbildningarna erbjuds dock distansstudier i språk även på det samhällsvetenskapliga programmet. Enligt rektorn innebär arbetssättet att eleverna bedriver självstudier med handledning, men att de träffar läraren minst en gång i veckan, antingen i en grupp eller individuellt. När det gäller undervisningen i spanska sker den delvis också i elektronisk form via

nätet och under ledning av en lärare som tidigare arbetat inom Centrum för flexibelt lärande, CFL, vilket tidigare fanns i Härnösand. Enligt rektorn är detta ett sätt att tillmötesgå enstaka elevers önskemål om att studera moderna språk, när elevantalet är så litet att det inte går att bilda en undervisningsgrupp. Det har också fått till följd att fler elever väljer att studera språk.

Flexibla studier förekommer också inom andra ämnen och bedrivs av en lärare som undervisar i filosofi, religion och svenska. Även denna lärare har tidigare varit verksam inom CFL och har stor erfarenhet av den typen av arbetssätt. Läraren finns tillgänglig på skolan under undervisningstiden, även om arbetssättet inbjuder till att elever arbetar med uppgifter på annan tid och annan plats än skolan.

I gymnasieförordningen definieras undervisningstid som arbete som planeras av lärare och elever tillsammans och som eleverna genomför under en lärares ledning. Begreppet lärarledd undervisning rymmer såväl traditionell undervisning i klassrummet som undervisning där eleverna självständigt genomför arbetsuppgifter, vilka kräver besök på bibliotek, institutioner, arbetsplatser m.m. Begreppet lärarledd undervisning kan således innefatta olika sätt att bedriva undervisning. Begreppet begränsar inte friheten för rektorer, lärare och elever att lägga upp arbetet och att följa med i pedagogisk och teknisk utveckling. Tolkningen av begreppets innebörd är dock inte godtycklig. Den konstruktion som Härnösands gymnasium tillämpar tyder på att eleverna inte får den undervisningstid de har rätt till. Självstudier och kommunikation i elektronisk form kan inte ersätta lärarledd undervisning.

Skolinspektionens bedömning är att skolan måste säkerställa att eleverna, även om undervisningen sker med flexibla metoder, under sin utbildningstid får det antal undervisningstimmar de är garanterade samt att också skolan och kommunen kan redovisa hur varje elev har erbjudits sin garanterade undervisningstid.

3.1.2 Skolan erbjuder eleverna valmöjligheter i enlighet med författningarna.

Styrdokumentens mål och krav uppfylls huvudsakligen	Åtgärder behövs
	X

Motivering

Enligt 5 kap. 7 § gymnasieförordningen ska en elev få undervisning i sitt modersmål, om språket är dagligt umgängesspråk och talas av elevens vårdnadshavare. Det kräver dock att eleven har goda kunskaper i språket och att eleven själv önskar sådan undervisning.

På Härnösands gymnasium finns elever med annat modersmål än svenska. Eleverna informeras dock inte om rätten till modersmålsundervisning. Ingen av dem erbjuds därför inte sådan undervisning.

Skolinspektionen bedömer att skolan måste informera elever och deras vårdnadshavare om rätten till modersmålsundervisning samt också att skolan i högre utsträckning måste anstränga sig för att rekrytera modersmålslärare.

3.1.3 Skolans specialutformade program uppfyller författningarnas krav.

Styrdokumentens mål och krav uppfylls huvudsakligen	Åtgärder behövs
X	

3.1.4 Skolans lokala kurser uppfyller författningarnas krav.

Styrdokumentens mål och krav uppfylls huvudsakligen	Åtgärder behövs
	X

Motivering
I 2 kap. 14 § gymnasieförordningen får styrelsen för utbildningen besluta om att inrätta lokala kurser. Dessa kurser ska ge kunskaper i ett eller flera ämnen som inte tillgodoses genom en nationellt fastställd kursplan. En lokal kurs kan förekomma på nationella, specialutformade och individuella program. En lokal kurs får inte ersätta kurser i kärnämnen eller de kurser i karaktärsämnen som är gemensamma för ett nationellt program eller finns inom en nationellt fastställd inriktning. Enligt 15 § är det styrelsen för utbildningen som fastställer det antal gymnasiepoäng som en lokal kurs omfattar och även de betygskriterier som gäller för lokala kurser. Skolan erbjuder lokala kurser i Trafikkunskap och Körkort om vardera 50 poäng. I Skolverkets föreskrifter (SKOLFS 2000:142) om förarutbildning i gymnasieskola, fristående gymnasieskola och inom gymnasial vuxenutbildning föreskrivs vilka kurser en elev måste genomgå för att inom ramen för utbildningen få avlägga förarprov för traktorkorts- eller körkortsbehörighet. För att förarprövare ska kunna rapportera en elev godkänd för körkort, behörighet B, ska eleven bedömas lämplig av förarprövaren och ha fått minst betyget Godkänt i följande kurser: - Fordon och samhälle, 50 gymnasiepoäng - Fordonskännedom, 50 gymnasiepoäng - Fordonsvård och service, 100 gymnasiepoäng - Transportfordon grundkurs, 150 gymnasiepoäng - Distributionstransporter, 100 gymnasiepoäng Enligt Skolinspektionens ställningstagande är körkortsutbildning, såväl praktisk som teoretisk, inte en del av gymnasieskolans kunskapsuppdrag. Det finns undantag som gäller utbildning av dels yrkesförare inom transportnäringen, dels anläggningsförare. Vill skolan ändå erbjuda eleverna en körkortsutbildning, måste den läggas utanför den ordinarie undervisningen och i kurser som inte

ger poäng i slutbetyget. Skolan erbjuder också andra lokala kurser, vars innehåll enligt Skolinspektionens bedömning ryms inom nationella kurser. Det gäller exempelvis kurserna i Konversationsengelska, Skapande bild och Intresseinriktad idrott etc.

Det är Skolinspektionens bedömning att Härnösands gymnasium måste se över utbud och utformning av sina lokala kurser och vidta åtgärder så att kurserna motsvarar författningarnas krav.

3.1.5 Skolans lokala inriktningar uppfyller författningarnas krav.

Styrdokumentens mål och krav uppfylls huvudsakligen	Åtgärder behövs
X	

3.1.6 Skolan erbjuder eleverna studie- och yrkesorientering.

Styrdokumentens mål och krav uppfylls huvudsakligen	Åtgärder behövs
X	

3.1.7 Utbildningen är avgiftsfri för alla elever med undantag för vissa hjälpmedel eller enstaka inslag som kan medföra en obetydlig kostnad för eleverna.

Styrdokumentens mål och krav uppfylls huvudsakligen	Åtgärder behövs
	X

Motivering

Enligt Skollagen 5 kap. 21§ ska utbildningen i gymnasieskolan vara avgiftsfri för eleverna. De skall utan kostnad ha tillgång till böcker, verktyg och andra hjälpmedel som behövs för en tidsenlig utbildning. Huvudmannen får dock besluta att eleverna ska hålla sig med enstaka egna hjälpmedel. I verksamheten får också förekomma enstaka inslag som kan medföra en obetydlig kostnad för eleverna.

I intervjuer med både elever och skolledning framkommer att deltagande i vissa av kurserna är förenat med kostnader för elever och deras vårdnadshavare. Det gäller exempelvis den lokala kursen Äventyr, där eleverna förväntas betala för resor och mat. Likaså måste elever på Hotell- och restaurangprogrammet själva bekosta de kläder som behövs i delar av undervisningen. Avgifterna är av sådan storlek att det inte kan sägas utgöra en obetydlig kostnad för eleverna.

Skolinspektionen bedömer att Härnösands gymnasium måste försäkra sig om att inte ta ut sådana avgifter av eleverna, som kan strida mot skollagen.

3.2 Personalens utbildning

Bedömningspunkter

3.2.1 Skolans lärare har utbildning för den undervisning de i huvudsak bedriver.

Styrdokumentens mål och krav uppfylls huvudsakligen	Åtgärder behövs
X	

3.2.2 Rektorn har genom utbildning och erfarenhet förvärvat pedagogisk insikt.

Styrdokumentens mål och krav uppfylls huvudsakligen	Åtgärder behövs
X	

3.3 Rektors ansvar

Bedömningspunkter

3.3.1 Rektorn håller sig förtrogen med det dagliga arbetet och tar som pedagogisk ledare det övergripande ansvaret för att utbildningen inriktas på att nå de nationella målen.

Styrdokumentens mål och krav uppfylls huvudsakligen	Åtgärder behövs
X	

3.3.2 Rektorn fattar beslut enligt bestämmelserna.

Styrdokumentens mål och krav uppfylls huvudsakligen	Åtgärder behövs
	X

Motivering
I gymnasieförordningens 8 kap, 1a § framgår att rektor ska se till att en elevs eventuella behov av särskilt stöd ska utredas. Om utredningen visar att eleven behöver särkskilt stöd är det rektorns ansvar att se till att ett åtgärdsprogram utarbetas. Enligt läroplanen ansvarar också rektorn bland annat för att skolans resultat följs upp och utvärderas i förhållande till de riksgiltiga målen, målen i skolplanen och den lokala arbetsplanen. På Härnösands gymnasium finns två rektorer, som ansvarar för ett antal program vardera. Till sin hjälp har de tre biträdande rektorer. Enligt rektorerna och de biträdande rektorerna själva är ansvarsfördelningen dem emellan tydlig. De biträdande rektorerna förbereder ärenden men fattar inte beslut i sådana frågor där rektor har det författningsenliga beslutsansvaret. Det finns dock inget dokument som tydliggör ansvarsfördelningen för elever och personal, vilket innebär att det bland dessa grupper kan råda osäkerhet om vem det är som fattar beslut i frågor som rör elevernas utbildning. Vid tillsynstillfället var en av rekto-

rerna nytillträdd och de beslut som fattades rörande elever inom hans ansvarsområde fattades i stor utsträckning av den biträdande rektorn.

Som tidigare nämnts i rapporten under punkt 1.5.2 och 1.5.3 är rektorernas ansvarstagande för arbetet med särskilt stöd otydligt, liksom även rektorernas ansvar för att betygssättningen sker på ett författningsenligt sätt, vilket bedömts tidigare i rapporten under bedömningspunkt 1.3.3. Rektorerna tar inte heller fullt ut ansvar för att skolan bedriver ett systematiskt kvalitetsarbete som dokumenteras i en kvalitetsredovisning som motsvarar kraven i förordningen vilket bedöms nedan under punkterna 3.4.1 och 3.4.2.

Eftersom dessa företeelser är sådana som rektorn ska fatta beslut om är det Skolinspektionens bedömning att rektorerna vid Härnösands gymnasium måste ta ett tydligare ansvar för beslut fattas enligt bestämmelserna.

3.4 Kvalitetsarbete

Bedömningspunkter

3.4.1 Skolan bedriver ett systematiskt kvalitetsarbete, det vill säga planerar, följer upp och utvärderar sin verksamhet samt tar tillvara resultaten och omsätter dessa i åtgärder för att förbättra måluppfyllelsen.

Styrdokumentens mål och krav uppfylls huvudsakligen	Åtgärder behövs
	X

Motivering

Enligt läroplanen för de frivilliga skolformerna Lpf 94, avsnitt 1.2 måste skolans verksamhet utvecklas så att den svarar mot uppställda mål. För att en skola ska utvecklas måste den fortlöpande ifrågasätta sina undervisningsmål och arbetsformer, utvärdera sina resultat och pröva nya metoder. Enligt avsnitt 2.6 är det rektorn som har det övergripande ansvaret för att verksamheten som helhet inriktas på att nå de nationella målen. Därför ska en lokal arbetsplan upprättas och skolans resultat följas upp och utvärderas i förhållande till de nationella målen, målen i skolplanen och den lokala arbetsplanen. Rektorn har ansvar för skolans resultat.

I intervjuer framkommer att det varierar i vilken utsträckning utvärdering av verksamheten sker. Lärarna på Härnösands gymnasium följer upp elevernas kunskapsresultat på individ- och gruppnivå. På skolnivå görs emellertid inte varken någon sammanställning eller analys av de samlade kunskapsresultaten. I skolans kvalitetsredovisning redovisas resultaten övergripande och kortfattat för skolan som helhet, men inte uppdelat på program eller kurser. Vid intervjuer med skolledning och lärare framkommer att viss uppföljning och utvärdering av utbildningen även sker på kursnivå och i ämnesgrupper. Skolan gör dock inga sammanställningar av dessa resultat som ett led i det gemensamma kvalitetsar-

betet. Både personal och skolledning ger i intervjuer uttryck för att kvalitetsarbetet inte är systematiskt och att kvalitetsredovisningen inte fungerar som ett instrument för det lokala utvecklingsarbetet. Skolan har en arbetsplan där olika typer av policydokument ingår tillsammans med en kort redogörelse för skolans strategier och mål för verksamheten. Kvalitetsredovisningen vittnar dock om att det inte är mot dessa mål som verksamheten utvärderas, utan snarare mot de mål som finns angivna för kommunens hela skolväsende i Härnösands kommuns skolplan. Utan tydligt angivna mål för verksamheten saknas ett viktigt redskap i det skolgemensamma och systematiska arbetet i riktning mot de nationella målen.

Skolinspektionen bedömer att rektorerna måste ta ett större ansvar för att planera verksamheten, följa upp måluppfyllelsen, utvärdera verksamheten och formulera nya mål för ökad måluppfyllelse. Åtgärder behövs för att utveckla ett kontinuerligt och systematiskt kvalitetsarbete som genomsyrar hela verksamheten på Härnösands gymnasium.

3.4.2 Kvalitetsarbetet dokumenteras i en kvalitetsredovisning som uppfyller förordningens krav.

Styrdokumentens mål och krav uppfylls huvudsakligen	Åtgärder behövs
	X

Motivering

Enligt förordningen om kvalitetsredovisning inom skolväsendet m m skall varje skola årligen upprätta en skriftlig kvalitetsredovisning som ett led i den kontinuerliga uppföljningen och utvärderingen av verksamheten. Kvalitetsredovisningen skall innehålla en bedömning av i vilken utsträckning de nationella målen för utbildningen har förverkligats och en redogörelse för vilka åtgärder kommunen respektive skolan, förskolan eller fritidshemmet avser att vidta för ökad måluppfyllelse. I kvalitetsredovisningen skall verksamhetens förutsättningar, arbetet i verksamheten och utbildningens måluppfyllelse redovisas. Enligt 3 a § ska uppföljning och utvärdering av skolans likabehandlingsplan/handlingsplan mot kränkande behandling redovisas.

Härnösands gymnasium har en utarbetad kvalitetsredovisning för år 2008. Den innehåller en kort redovisning av skolans samlade resultat i form av andel elever med högskolebehörighet, andel elever som slutfört utbildningen inom fyra år, genomsnittlig betygspoäng samt andelen elever med reducerat program. Resultaten på nationella ämnesprov redovisas också. Delvis bygger kvalitetsredovisningen på genomförda enkäter med elever. Genomgående saknas dock analyser av resultaten och en redogörelse för vilka åtgärder skolan avser att vidta på olika områden för att nå än högre måluppfyllelse.

Skolinspektionens bedömning är att skolans kvalitetsredovisning behöver utvecklas så att den motsvarar de krav som förordningen ställer och blir ett levan-

de dokument i skolans verksamhet och en tydlig dokumentation av skolans kvalitetsarbete.

2009-12-16 Umeå

Agnetha Burström

Sten Svanholm